

Posttraumatická amputácia predlaktia – nové možnosti oprotézovania

Koncom januára 2012 sa v hoteli Holiday Inn v Bratislave uskutočnil XXXII. Červenaňského dňa, národný kongres Slovenskej ortopedickej a traumatologickej spoločnosti (SOTS) s medzinárodnou účasťou, z ktorého sme pripravili kompendium. V bloku prednášok pod názvom Varia 2 zazneli aj ďalšie zaujímavé témy.

Ako uviedol MUDr. M. Polóni zo Špecializovanej nemocnice pre ortopedickú protetiku v Bratislave, amputáciou v širšom zmysle rozumieme umelé oddelenie časti tela od organizmu (prsník, penis, končatina). Amputácia v užšom zmysle je chirurgické oddelenie končatiny alebo jej časti s úplným prerušením kontinuity kostí. Exartikulácia je chirurgické oddelenie končatiny v kľbe (bez preťatia kostí). Amputácia je najčastejšie historicky dokumentovaný výkon. Mala liečebný, rituálny (obeta bohom) a trestný efekt. Ako prvý ju opísal Hippokrates v roku 500 pr. n. l. Rozdeľuje sa na gilotínovú a lalokovú.

Základným predpokladom pre úvahu o náhrade končatiny z hľadiska histórie medicíny je schopnosť postihnuteľného prežiť. Hlavné indikácie amputácií sú: ● trauma; ● infekcia; ● nekróza; ● tumor; ● afunkčnosť (vrodené alebo získané chyby). V súčasnosti najčastejšou indikáciou amputácie končatín sú komplikácie diabetes mellitus (60 – 80 %). Indikácia pri ischémii u nediababetických pacientov je príčinou amputácie v 15

až 25 % a samotná ischémia v 5 – 10 % prípadov. Traumatické amputácie sú zriedkavé (2 – 5 %) a vykonávané väčšinou u mladých ľudí, podobne aj amputácie pre omrzliny a nádory (5 – 10 %). Vo väčšine prípadov ide o mužské pohlavie a častejšie sa indikuje amputácia dolnej končatiny (75 %).

Protéza je definovaná ako mechanická náhrada chýbajúcej časti končatiny. Je náhradou defektu tak tvarového (morfologického), ako aj funkčného. Protéza musí spĺňať aj nároky estetické (kozmetické). **Protézy sa teoreticky rozdeľujú:** ● podľa nosnosti na endoskeletálne (prenos hmotnosti a pohybu sa realizuje prostredníctvom centrálnej tyče) a exoskeletálne (prenos hmotnosti a pohybu sa realizuje prostredníctvom kypovej objímky stenami protézy); ● podľa materiálu, z ktorého je vyrobená objímka (drevo, useň, kov, laminát

atď.); ● podľa ovládania na pasívne (nastavitelné) a aktívne (vlastná sila, vonkajšia sila, hybridné). **Možnosti oprotézovania hornej končatiny zahŕňajú:** ● pasívne protézy; ● protézy hornej končatiny ovládané vlastnou silou používateľa; ● protézy hornej končatiny ovládané vonkajšou silou (elektrické, pneumatiké, elektronic-

ké, myoelektrické, hydraulické, hybridné). Technickou novinkou je I Limb. Je to najmodernejšia myoelektrická protéza s piatimi samostatne ovládanými prstami a anatomickým dizajnom. Ruka má 5 funkčných aktívnych prstov. **Má možnosť vykonávať nasledovné typy úchopov:** ● precízny prstový (palec - ukazovák); ● 3-prstový; ● dlaňový; ● bočný; ● ukazovák; ● prirodzená poloha ruky. Protéza I Limb je riadená softvérom Touch Bionics' BioSim Basic. V závere svojej prednášky uviedol MUDr. Polóni kazuistiku 45-ročného pacienta, ktorý 29. júla 2008 utrpel autonehodu s de-
vastačnými poraneniami ľavého predlaktia a nemožnosťou rekonštrukčnej operácie. 30. júla 2008 u neho bola vykonaná amputácia ľavého predlaktia. U pacienta bola vykonávaná rehabilitácia a lokálne ošetrovanie kýpťa. Objektívnym nálezom bola amputácia v strednej

tretine predlaktia, dĺžky 18 cm, plná hybnosť, normálny kožný kryt a dobrá svalová sila. U pacienta bol opakovane vykonaný myotest a na základe úspešných testov mu bola predpísaná protéza I Limb ako prvému v rámci celej Strednej Európy.

(mar)

Lekárska etika stále aktuálna

R. Novotný: Kontexty a dilemy zdravotníckej etiky. Čínske paralely

Ak sa máme vyjadriť k súčasnému stavu sociálnej reality v období 21. storočia, je nesporné, že denne narážame na množstvo otvorených, ba až spoločensky provokujúcich problémov, ktoré exponenciálne rastú a kopia sa denne. Človek sa nad nimi nielen pozastavuje, ale i zamýšľa a hľadá odpovede na otázku, prečo je tomu tak. V poslednom čase sa to týka oblasti - pre človeka vari najdôležitejšej a najpotrebnejšej - zdravotníctva. Chaos spojený s krízovými situáciami, ktorý v tejto oblasti vznikol, stále pôsobí depimujúco na každého človeka. Práve toto sú tie momenty, ktoré nás vedú k tomu, aby sme oboznámili čitateľa s monografiou, ale i elkovou životnou prácou lekára, ktorý v tomto tak náročnom období v oblasti zdravotníctva, ktoré v poslednom čase pôsobí nepremyslene, nedokonalo a kalkulačivo. Na túto skutočnosť reaguje monografia MUDr. R. Novotného, PhD. s názvom: Kontexty a dilemy zdravotníckej etiky. Čínske paralely. Moja recenzia nie je šhodná. Práve naopak, je potrebná a žiaduca pre slovenského čitateľa, pretože sa týka práce človeka - lekára, zároveň vedeckého pracovníka, ale i pedagóga, pôbiaceho na Fakulte zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove, zároveň i člena výskumného objektu VEGA pri MŠ SR (Otázky bioetiky) Jednoducho, o človeka, ktorý si v reálnom živote zachoval ľudský ľudský postoj, v ktorom vyjadril svoj vzťah k zádnym povinnostiam lekára - diagnostikovať, uzdravovať a liečiť. A to vzhľadom k realite, ktorá sa v rámci venského zdravotníctva začala rozpadáť a jednotlivé oddelenia prestali byť funkčné. Je faktom, že MUDr. Novotný, PhD. sa nepridal k množstvu lekárov, ktorí tupovali živelne a nedomyslene tak, že odborné odnria sa ocitli v tom najkritičnejšom stave, aký tu dos nebol. A to vzhľadom nielen k pacientom, zdravotníckemu personálu vcelku, ku kolegom, ale i vo

vzťahu k morálnym, medziludským, kolegiálnym vzťahom v tom najširšom diapazóne. Tieto vstupné myšlienky ma ako čitateľa, ktorého práca upútala, vedú k zamysleniu sa nielen nad odbornou prácou MUDr. R. Novotného, PhD. ako lekára - internistu, kardiológa, ale i nad jeho monografiou s vyššie uvedeným názvom (ktorá sa na knižný trh dostala koncom roku 2011), ale i jeho činnosťou ako pedagogického pracovníka na Fakulte zdravotníckych odborov PU v Prešove, kde v rámci výučby vkladá svoje široké vedomosti ako človek s ľudskými patosom, tak ako o tom hovorí Hippokratova prísaha (ktorej sa nikdy nespreneveril a v práci sa na ňu odvoláva) a vychováva k ľudskej práci študentov FZO PU v Prešove. Obsahovo sa monografia R. Novotného venuje týmto základným problémom. Začína významom prísahy Hippokrata, cez tradičnú čínsku medicínu, veľká časť je venovaná zdravotníckej etike, ošetrovateľským modelom, princípom a hodnotám lekárskej etiky. Záverečné časti sú venované významu etiky pre zdravie človeka a posledné dve kapitoly riešia etiku odborných odporúčaní pre klinickú prax v zdravotníctve a biomedicínske dimenzie očkovania v SR. Ako recenzenta práce ma zaujala skutočnosť, že autor vychádza z Hippokratovej prísahy ako záväzného pravidla práce lekára, kde ide o umenie aplikovať lekársku vedu a jej technológie u jednotlivých pacientov, pričom žiaden z nich nie je identický; najväčšie rozdiely sú na úrovni fyziológie. Autor v tejto súvislosti využíva svoje znalosti z oblasti filozofie a etiky, v rámci ktorých tvrdí, že spôsob poznávania a možných analýz diferencií u pacientov možno považovať z axiologického hľadiska v nadväznosti na ľudský étos za úlohu, ktorá má nezastupiteľné miesto v práci lekára, pretože práve lekár, okrem poznatkov z oblasti medicíny ako prírodnej vedy, musí dokázať myslieť i vo filozofických súvislostiach.

Odborného čitateľa iste zaujme názov monografie - s dodatkom „Čínske paralely“. Nie je to náhodné, preto-

že autor v čínskej medicíne zdôrazňuje význam dvoch centrálnych pojmov - jin a jang, vo vzťahu ku ktorým objavuje „rovnováhu ľudského organizmu a vesmírneho mikrokozmu, ktorého časťami sú pričlenené jínové a jangové vlastnosti, a tak je pevne dané miesto každého jednotlivca vo veľkom kozmickom poriadku. Kľúčovým pojmom pohľadu na zdravie je rovnováha. „Choroba je považovaná za zavinený príčinný model, ktorý vedie k disharmónii; cieľom čínskej medicíny je skôr dosiahnuťie najlepšej možnej adaptácie na okolie, pričom pacient ako aktívny tenomén, je zodpovedný aj za uzdravenie, pridŕžajúc sa rovnováhy kozmického poriadku“. Lekár lieči každého pacienta individuálne, jeho diagnóza nekategorizuje pacienta podľa určitej choroby, ale čo najúplnejšie zaznamenáva celkový stav ducha a tela a jeho vzťah k prírodnému a sociálnemu prostrediu, čo je z hľadiska filozofického prístupu ten najpriateľnejší spôsob. Človek ako tvor spoločenský, s bio-psycho-fyzickým rozmerom je povinný žiť v súlade so základnými princípmi kozmu a society, v rámci ktorých existuje. Práve tento prístup má veľmi blízko k čínskej medicíne, v rámci ktorej to, čo nazývame morálna norma v súčasnosti, dostáva nový habit v pojmoch jin a jang. Na základe týchto momentov, ktoré monografia MUDr. R. Novotného, PhD. obsahuje, okrem množstva odborných ukazovateľov potrebných pre praktickú činnosť lekára i celého zdravotníckeho personálu a riadiaceho aparátu zdravotníctva v SR, odporúčam prácu do pozornosti i toho najkritičnejšieho čitateľa, pretože v nej nájde veľa nových, podnetných a odborných poznatkov z oblasti tak medicíny, ako i z oblasti zdravotníckej etiky a jej funkčnosti pre prácu lekára v období vstupu SR do „novej jednotnej Európy“.

prof. PhDr. Anna Klimeková, PhD.
Inštitút etiky a filozofie, Filozofická fakulta PU,